

299

Harc Budapestért

1944—1947

A Fővárosi Szabó Ervin Könyvtár bibliográfiai összeállítása látszólag olyan, alkalmoszerűen kiemelt része egy nagy Budapest-bibliográfiának, amelynek önálló létét és publikálását csak az évforduló, az ünnepi jelleg, a bibliográfiai tiszteletadás szándéka indokolja. A cím egyébként is azt sugallja, hogy egy történelmileg, sőt politikailag is fontos, de nagyjából összefüggéseiből kiragadott és kontextusától megfosztott rész-jelenség bibliográfiai vetületéről van szó. A látszat megcáfolására a műben semmilyen előszó, bevezetés vagy magyarázat sem szolgál, így a kiadvány jellegét megítélni csak magából az anyagból, lazábban és felületesebben a tar-

talomjegyzékből lehet. Persze jobb, ha maga a mű áll helyt önmagáért, de mégis kár volt a gyanútlan vagy szkeptikus használat néhány kérdésről tájékozatlanul hagyni.

A bibliográfia szerkezete — amint az a tartalomjegyzékből kiderül — valóban szerkezet, igazi koncepció alakította az-za. Nem arról van szó ugyanis, hogy azokat a műveket (könyveket, cikkeket, tanulmányokat, dokumentumokat) tárja fel a bibliográfia, amelyek a Budapestért, illetve a Budapesten, a Budapest környékén lezajlott katonai cselekményeket ismertetik, ábrázolják, hanem azokat, amelyek az 1944 és 1947 közötti szakasz feltérképezésére, minden oldalú

bemutatására alkalmasak. Jól tükrözik ezt a tényt a fejezetcímek: A felszabadulás útján, A fasizmus végnapjai, Budapest felszabadítása, Budapest küzdelme az új életért, Pártok, Tömegszervezetek, Újjáépítés, Kulturális élet, Kerületek. A bibliográfia használhatósága is e szerkezetből következik. Nem feltétlenül a legkorszerűbb bibliográfiai módszer ez, de adott esetben nemcsak elfogadható, hanem célszerű is. A fejezeteket alfejezetek bontják (ezeket mind kivetíti a tartalomjegyzék) és egy-egy alfejezet anyaga időrendben található meg. Mivel a szerkezet logikus, áttanulmányozása nemcsak nem igényel sok időt, de szinte észrevétlenül elvégezhető, a keresés roppant könnyű. Szükség is van erre, mivel mutatók nem találhatók a kiadványban. Ez, akárcsak az előszó hiánya, a jelen esetben bocsánatos bűn, és azt tükrözi, hogy minden szempontból tárgyát előtérbe állító munkáról van szó. (A szerkesztő koncepciója szerint nyilván más munkához kell fordulnia annak, aki az egyes szerzőknek az adott témakörben való publikációit kívánja összegyűjteni, vagy arra kíváncsi, hogy kik is írtak ilyen jellegű műveket stb.) Nehézzé teszi ez a beosztás annak a dolgát is, aki feltűnő hiányokra, az anyaggyűjtés hézagaira kívánna rámutatni. A skála — műfaji szempontból — mindenképpen teljes: a legfontosabb folyóiratok és napilapok rendre szerepelnek a kiadványban, sőt megközelítő teljességgel a „standard” gyűjteményes munkák és a dokumentumkötetek is.

Fontosságukhoz illően helyet kaptak

benne a tudományos feldolgozások is, sőt szépirodalom szintén található a bibliográfiában, bár természetesen csak a „nemfikciós” műfajok közül. Hiányosnak látszanak viszont a memoárok, naplók, emlékiratok stb. adatai, noha az újabb történelmi publikációk gyakorta éppen ezeknek a tanúbizonyságait hasznosítják. Igaz, hogy ezeknek a műveknek a rendszeres publikálása még nem indult meg, a meglevők közül pedig sok a külföldi, úgyhogy ezek feldolgozása egyelőre aránytalanul sok munkát igényelt volna. Az azonban mindenképpen kár, hogy a feldolgozott folyóiratok között kivételképpen sem szerepelnek a külföldön megjelenő magyar nyelvű periodikák. A romániai magyar folyóiratok évfordulós számai például sok érdekes adalékkal szolgálhattak volna, de nem elképzelhetetlen a nyugati magyar újságok, folyóiratok néhány közleményének felvétele sem az ilyen jellegű bibliográfiába. Az anyaggyűjtésnek azonban nyilván határt kell szabni valahol, a szálakat el kell varrni, hiszen teljességre törekedni — még az ilyen, szigorúan körülhatárolt, szűk határidőn belül — sem lehet.

Nem nehéz arra sem válaszolni, hogy kiknek lesz hasznos, jó segédeszköze, információs műszere ez a bibliográfia. A könyvtárak tájékoztató állományából éppúgy nem hiányozhat, mint a középiskolai könyvtárakból, de nem nélkülözhetik a budapesti, kerületi stb. helytörténettel foglalkozók, a hivatásos történészek és a történelemtanárok sem. (Összeáll. Mitru Ibolya, FSZEK, 285 l.)

Vajda Kornél